

Escola Universitària d'Estudis Empresarials de Sabadell
Diplomatura en Ciències Empresarials

METODOLOGIA I TÈCNIQUES D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

Professors: Enrico Mora Malo (Q1) i Pedro López Roldán (Q2) - Curs 1998-99

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

L'objectiu principal de l'assignatura és transmetre a l'alumnat els continguts fonamentals per conèixer què és i com es realitza la investigació científica en l'àmbit de les ciències socials, tot mostrant la necessitat d'una reflexió teòrica i una planificació metodològica del procés de recerca. La consecució d'aquest objectiu permetrà a l'alumnat tenir criteris per a la realització rigorosa d'estudis i investigacions en el seu futur professional, com també criteris per reconèixer la vàlua d'altres estudis que sovint acompanyen la presa de decisions a l'empresa. Al mateix temps aquest continguts orienten la continuació de la formació universitària amb un perfil d'investigació i tècniques de mercat.

La transmissió d'aquests coneixements es plantegen amb una doble èmfasi. D'una banda s'insisteix en l'aspecte de la pràctica de la investigació -amb un sistema d'avaluació i un programa de pràctiques conseqüents. De l'altra, es destaca, una visió completa del procés d'investigació (procediments metodològics i tècnics de caire general) i una visió específica sobre procediments de caire qualitatiu, donada la complementarietat d'aquesta assignatura amb la de Tècniques d'Investigació Social: Investigació de Mercats que està centrada en el coneixement de les tècniques quantitatives.

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA

TEMA 1. Introducció: la investigació en ciències socials

Metodologia i Tècniques d'Investigació Social: programa, objectius i avaluació.

La investigació científica. El coneixement i el mètode científic.

Epistemologia, metodologia i tecnologia.

El procés d'investigació. Elements, dinàmica i etapes.

Perspectives d'investigació. La complementarietat de perspectives.

Panoràmica i classificació de les tècniques de recollida i d'anàlisi de dades.

TEMA 2. Preparació de la investigació

Plantejament del problema d'investigació: formulació de la pregunta inicial.

Exploració de l'àrea temàtica d'estudi: recerca documental, entrevistes i observació.

Elaboració de la problemàtica d'investigació: marc teòric i fixació d'objectius.

TEMA 3. Construcció del model d'anàlisi

Instàncies del model: teoria, dinàmica i perspectiva.

Elements constitutius del model: conceptes i hipòtesis.

Estructuració dels conceptes i operativització. La mesura.

Disseny d'anàlisi: unitats, tècniques de recollida i anàlisi.

TEMA 4. La recollida de dades

Característiques del procés de recollida de dades.

El mostreig. Tipus de mostreig.

La interrogació: l'enquesta i l'entrevista semidirigida.

L'observació.

Altres procediments: grups de discussió, experimentació, tècnica Delphi, històries de vida, biografies,...

TEMA 5. L'anàlisi de dades

Característiques del procés d'anàlisi de les dades.

Procediments d'anàlisi de dades qualitatives.

Conclusions i presentació dels resultats de la investigació.

BIBLIOGRAFIA GENERAL DEL CURS: Bàsica i Complementària

El llistat que apareix tot seguit constitueix una extensa relació de referències que inclou la bibliografia general bàsica (en negreta) més la bibliografia complementària. Al llarg del curs es faran comentaris generals orientatius de la bibliografia complementària que correspon a cada tema i s'assenyalaran les lectures obligatòries recomanades pel seguiment del temari.

ALVIRA MARTIN, Francisco (1983). «Perspectiva cualitativa-perspectiva cuantitativa en la metodología sociológica». Revista Española de Investigaciones Sociológicas 22: 53-75.

ANDER-EGG, Ezequiel (1983). Técnicas de investigación social. Buenos Aires: Humanitas.

BLANCHET et al. (1989). Técnicas de investigación en Ciencias Sociales. Datos. Observación, Entrevista. Cuestionario. Madrid: Narcea.

BARDIN, Laurence (1986). El análisis de contenido. Madrid: Akal.

BOURDIEU, P.; CHAMBORENDON, J.-C.; PASSERON, J.-C. (1976). El oficio de sociólogo. Presupuestos epistemológicos. 2a edició. Madrid: Siglo XXI. P. 9-110.

BUNGE, Mario (1979). La investigación científica. Barcelona: Ariel.

CAPLOW, Theodore (1977). La investigación sociológica. Barcelona: Laia.

CEA D'ANCONA (1996). Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social. Madrid: Síntesis.

CICOUREL, Aaron V. (1982). El método y la medida en sociología. Madrid: Editora Nacional. Cap. 3 i 8.

DEL RINCON et al. (1995). Técnicas de investigación en ciencias sociales. Madrid: Dykinson.

DELGADO, J. M.; GUTIÉRREZ, J. (Coord.) (1994). Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales. Madrid: Síntesis.

DUVERGER, Maurice (1996). Métodos de las ciencias sociales. Barcelona: Ariel

EDUVIGIS SANCHEZ, María (1994). (Técnicas de investigación social para la empresa). A: Sociología para la empresa, coordinat per A. Lucas Marín. Madrid: McGraw-Hill. P. 101-128.

FESTINGER, L.; KATZ, D. (Comp.) (1992). Los métodos de investigación en ciencias sociales. Barcelona: Paidós. Paidós Básica, 42.

GARCÍA FERRANDO, M.; IBÁÑEZ, J.; ALVIRA, F. (1989). El análisis de la realidad

- social. Métodos y técnicas de investigación social. 2a edició. Madrid: Alianza. Alianza Universidad Textos, 105.
- GIDDENS, Anthony (1993). Sociología. Madrid: Alianza.
- GONZALEZ RIO, M. José (1997). Metodología de la investigación social. Técnicas de recolección de datos. Alicante: Aguaclara
- IBAÑEZ, Jesús. (1986). Más allá de la sociología. El grupo de discusión: técnica y crítica. 2ª ed. corregida Madrid: Siglo XXI.
- KRIPPENDORFF, Klaus (1990). Metodología de análisis de contenido. Teoría y práctica. Barcelona: Paidós. Paidós Comunicación, 39.
- LATIESA, Margarita (Ed.) (1991). El pluralismo metodológico en la investigación social: ensayos típicos. Granada: Universidad de Granada. Biblioteca de Ciencias Políticas y Sociología. Serie Monografías, 2.
- MAYNTZ, R.; HOLM, K.; HÜBNER, P. (1985). Introducción a los métodos de la sociología empírica. 4a edició. Madrid: Alianza. Alianza Universidad, 13.
- PADUA, Jorge et al. (1987): Técnicas de investigación aplicadas a las ciencias sociales. México: Fondo de Cultura Económica.
- PEREZ SERRANO, Gloria (1994). Investigación cualitativa. Retos e interrogantes. Madrid: La Muralla.
- PUJADAS MUÑOZ, Juan José (1992). Método biográfico: El uso de las historias de vida en ciencias sociales. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas. Cuadernos Metodológicos, 5
- QUIVY, R.; VAN CAMPENHOUDT, L. (1992). Manual de investigación en ciencias sociales. México: Limusa.
- REYES, Román (Dir.) (1988). Terminología científico social. Aproximación crítica. Barcelona: Anthropos.
- RUIZ OLABUENAGA, J.I.; ISPIZUA, M.A. (1989). La descodificación de la vida cotidiana. Métodos de investigación cualitativa. Bilbao: Universidad de Deusto.
- RUIZ OLABUENAGA, José Ignacio (1996). Metodología de la investigación cualitativa. Bilbao: Universidad de Deusto. Serie Ciencias Sociales, 15.
- SIERRA BRAVO, Restituto (1983). Técnicas de investigación social. Teoría y ejercicios. 3a edició rev. i amp. Madrid: Paraninfo.
- SANCHEZ CARRION, Juan Javier (1985). (Técnicas de análisis de textos mediante codificación manual(. Revista Internacional de Sociología 43, 1, gener-març. P. 89-118.
- SCHWARTZ, H.; JACOBS, J. (198). Sociologia cualitativa. México: Trillas.
- SELLTIZ, C.; WRIGHTSMAN, L.S.; COOK, S.W. (1980). Métodos de la investigación en las relaciones sociales. 9a edició. Madrid: Rialp. Cap. 9.
- TAYLOR, S.J.; BOGDAN, R. (1992). Introducción a los métodos cualitativos de investigación. 1a reimp. Barcelona: Paidós. Paidós Básica, 37. Cap. 1, 4 i 6.
- VALLES, Miguel S. (1997). Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional. Madrid: Síntesis.
- VISAUTA VINACUA, B. (1989): Técnicas de investigación social. I: Recogida de datos. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias.
- WRIGHT MILLS, C. (1987). La imaginació sociològica. Barcelona: Herder.

AVALUACIÓ DEL CURS

L'avaluació del curs comprèn la realització obligatòria d'un treball de recerca en grup i d'un examen al final del quadrimestre:

a) En el treball de recerca en grup es tracta de plantejar un tema d'interès propi, en l'àmbit dels estudis de ciències empresarials, sobre el que es realitzarà una petita investigació. El treball contemplarà l'elaboració d'un projecte d'investigació on es plantegi la problemàtica que vol ser analitzada, es raonin els objectius i els mitjans per portar-la a terme; la recollida de les dades necessàries per a l'estudi del problema de la investigació; i l'anàlisi d'aquestes dades amb les corresponents conclusions.

El treball es realitzarà en grups de 2 persones. Cada grup elegirà el tema de la seva investigació i l'anirà realitzant al llarg del curs d'acord amb un seguiment continuat per part del professor a través de tutories, exposicions a classe i la presentació de 5 informes o documents parcials que constituïran el treball de recerca.

El treball de recerca representa el 60% de la nota final.

b) L'examen individual representa el 40% restant, i s'exigirà aprovar-lo amb un 4/10 per poder fer la mitjana amb el treball de recerca en grup.

PROGRAMA DE PRÀCTIQUES

L'assignatura contempla la realització de diverses sessions pràctiques que desenvolupen els continguts teòrics de l'assignatura i exemplifiquen, amb la participació de l'alumnat, l'ús dels procediments i de les tècniques d'investigació en ciències socials, amb un èmfasi destacat en la investigació de caire més (qualitatiu). Es preveu específicament la realització de pràctiques que desenvolupin un total de 6 continguts diferents a partir de diverses sessions d'aula -un total de 10 sessions, d'una hora de duració-.

La distribució de continguts i de sessions és la següent:

Selecció del tema d'investigació i plantejament inicial de la problemàtica. La sessió pràctica es basa en l'exposició oral per part de cada grup del treball de recerca que pensa portar a terme, amb una breu discussió dels principals problemes. La pràctica es realitzarà en 1 sessió.

Tècniques auxiliars per a la investigació: la recerca documental. Es tracta d'exemplificar l'ús de fonts bibliogràfiques, fitxes, esquemes, índexs i citacions. La pràctica es realitzarà en 1 sessió.

Elaboració de la problemàtica definitiva. Exposició oral per part de cada grup de la problemàtica del treball de recerca amb una breu discussió de les seves característiques. La pràctica es realitzarà en 1 sessió.

La construcció del model d'anàlisi. Exercicis i exemples d'aplicació en relació a l'estructuració del model d'anàlisi: conceptualització, formulació d'hipòtesis,

operativització de conceptes, disseny d'anàlisi. La pràctica es realitzarà en 2 sessions
Elaboració del model d'anàlisi. Exposició oral per part de cada grup del model d'anàlisi i
discussió conjunta. La pràctica es realitzarà en 1 sessió.

Instruments de recollida de dades. Exemples d'investigacions que han treballat amb
diferents procediments de recollida de dades: bàsicament enquestes, entrevistes i
observacions. La pràctica implica la preparació prèvia d'un material de lectura. Aquest
contingut implica la realització de 2 sessions.

L'anàlisi de dades qualitatives. Exposició d'un exemple d'aplicació. La pràctica implica la
preparació prèvia d'un material de lectura. La pràctica es realitzarà en 1 sessió.

Recollida i anàlisi de les dades. Exposició oral per part de cada grup de les principals
característiques i problemes de la recollida de dades i orientacions sobre l'anàlisi. La
pràctica es realitzarà en 1 sessió.

A més es contempla dins de les pràctiques de l'assignatura la realització i el
seguiment en els horaris de tutories del treball se recerca en grup, a partir de la presentació
de diversos exercicis-informes del desenvolupament de la investigació.